

education (EBSE)), серпень 2018 року – серпень 2021 року : Наказ Міністерства освіти і науки України від 31 серпня 2018 р. № 957. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-provedennya-eksperimentu-vseukrayinskogo-rivnya-za-temoyu-elektronnij-pidruchnik-dlya-zagalnoyi-serednoyi-osviti-e-book-secondary-education-ebse-serpen-2018-roku-serpen-2021-roku>

Кулімова Ю.Г.,

кандидатка педагогічних наук, асистентка кафедри природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВІДПРАЦЮВАННЯ МЕТОДУ СОКРАТА

Формування особистості молодших школярів реалізується через розвиток їх фізичної, психічної, духовної, емоційної, інтелектуальної, культурної та соціальної сфер. Так, соціальний інтелект має еволюційну значущість для підростаючого покоління, адже навички спілкування набуваються ними протягом життя та залишаються практично до самої старості. В основі соціального пізнання лежить здібність прогнозувати розвиток міжособистісних відносин, орієнтуватися у суспільній дійсності, вміти презентувати себе, володіти розвиненою інтуїцією, психологічною витривалістю, емоційною стійкістю та ін. На основі досліджень Г. Ожубко [1] соціальний інтелект визначають як необхідну передумову життєвої рівноваги та успішної адаптації до умов суспільного середовища, що дає змогу орієнтуватися в життєвих ситуаціях, виділяти можливі способи досягнення поставлених цілей, прогнозувати вірогідні реакції оточуючих і тактовно взаємодіяти з ними. Згідно із Р. Селманом, кожна особистість має пройти основні стадії розвитку

соціального інтелекту: на початкових етапах людина має вміти диференціювати власні та чужі почуття, самостійно узгоджувати різні точки зору, розуміти систему міжособистісної взаємодії. На заключних етапах – володіти навичками побудови стосунків, вміти усвідомлювати різницю між рівнями соціальних контактів, ефективно розв'язувати різні життєві задачі [2, с. 45-47].

З огляду на вище зазначене, квінтесенцією національної початкової освіти має стати імплементація інноваційних особистісно зорієнтованих *технологій естетотерапії*, які завдяки соціально-естетичному й духовно-формуєчому впливові на особистість забезпечують високу духовну атмосферу, сприяють відновлення природної гармонії з оточуючим світом і створюють формуванню світоглядних і ціннісних орієнтацій особистості учня.

В арсеналі естетотерапевтичної науки виділяють низку різноманітних засобів (мистецтво, гра, сміх, фотографія та ін.), провідну роль серед яких займає *спілкування* школярів із однолітками, вчителем та іншими суб'єктами освітньої взаємодії. Терапевтична дія спілкування здатна реалізувати процедуру суспільної допомоги через надання особистості підтримки та розуміння з боку оточуючих, коригувати негативні наслідки взаємовідносин, усувати морально-духовні та соціокультурні перешкоди, що заважають її повноцінному розвитку.

Ефективним способом формування соціального інтелекту учнів молодшого шкільного віку є використання *методу «Сократівського діалогу»*, який являє собою своєрідний «інтелектуальний двобій» між вчителем і дитиною, під час якого корегуються непослідовні, суперечливі і бездоказові судження вихованця. Педагог поступово, крок за кроком, підводить дитину до запланованого висновку. В основі цього процесу лежить логічна аргументація, що складає ядро прийому. Під час бесіди вчитель формулює питання так, щоб учень давав максимальну кількість позитивних відповідей. У такий спосіб дитина підводиться до прийняття судження, що раніше не приймалося, було

малозрозумілим або невідомим. Існують різноманітні варіації «кола Сократа»: метод «Акваріум», панельний метод, запитальний метод тощо.

Так, наприклад, при вивченні теми «Культура поведінки. Уроки чемності», вчитель запитує в учнів які правила спілкування їм відомі. Спочатку вчитель відмічає знання школярами правил поведінки та шукає аргументи, що об'єднують їхні уявлення про культуру поведінки. Потім виражає деякі сумніви в бік слабких сторін обізнаності учнів з даної теми. Роблячи це, вчитель схиляє вихованців до того, щоб вони самі усвідомили пробіли у знаннях етикету. Наприкінці, вчитель аргументовано та чітко доносить свою думку до учнів, не відчуваючи, при цьому, ніякого опору з їхнього боку [3].

Таким чином, ефективна організація процесу формування соціального інтелекту учнів молодшого шкільного віку можлива за умови імплементації інноваційних особистісно зорієнтованих технологій естетотерапії, зокрема методу Сократа. Використання даного методу в освітньому процесі початкової ланки освіти сприяє покращенню мислення школярів, концентрації уваги, формування адекватної оцінки поточної дискусії і їх власної ролі в ній. Окрім цього, в контексті своєрідного «двобою» між вчителем та вихованцями, у дітей формуються такі життєво важливі здібності, як вміння заглибитися в проблему і виробити безліч різних позицій з даної теми, вміння переконливо висловлювати свої думки, спираючись на думки попередніх ораторів тощо.

Список використаних джерел

1. Ожубко Г. В. Сутність та структура соціального інтелекту / Г. В. Ожубко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / КіПНУ ім. Івана Огієнка ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2012. – Вип. 17. – С. 346-358.

2. Селман Р. Этапы развития социального интеллекта / Р. Селман // Психология саморазвития / под. ред. Т. А. Цукерман, Б. М. Мастерова. – М., 1995. – С. 45-47.

3. Сократический диалог: что это такое и где его применять [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://4brain.ru/blog/sokraticheskui_dialog.

Матвеева Н.О.,

*кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки
початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Реалії сьогодення засвідчують про те, що на часі – потреба оновлення підходів до навчання та виховання молодших школярів у світлі вимог Концепції Нової Української Школи та перспектив розвитку інклюзивної освіти. Навчання та виховання молодших школярів з особливими потребами – процес тривалий, неоднозначний, що потребує неабияких зусиль з боку усіх учасників освітнього процесу. На особливу увагу за такого підходу заслуговує безпосередня діяльність педагога, який повинен бути готовим до викликів часу та запитів здобувачів освіти тощо.

Концепція Нової Української Школи, зокрема, визначає низку пріоритетних напрямів у освітній галузі, акцентує увагу на найбільш ефективних шляхах навчання, виховання та розвитку особистості. Так, стрижневим завданням освіти у цілому виступає створення нового навчального закладу, що має стати рідною домівкою для кожного без винятку школяра, стартом його особистісного, інтелектуального, творчого зростання: «Новий зміст освіти заснований на формуванні компетентностей, необхідних для подальшої успішної самореалізації особистості у суспільстві» [3]. «Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів,